

Preventie- en Handhavingsplan alcohol gemeente Heusden

2020 – 2023

Inhoudsopgave	Pagina's
Samenvatting	3
Hoofdstuk 1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Relatie met gezondheidsbeleid	5
1.3 Totstandkoming	5
Hoofdstuk 2 Alcoholgebruik onder jongeren	7
2.1 Cijfers alcoholgebruik	7
2.2 Terugblik	7
2.3 Komende vier jaar	7
Hoofdstuk 3 Ambitie en doelstellingen	8
3.1 Ambitie en visie	8
3.2 Doelstellingen	8
Hoofdstuk 4 Rolverdeling en uitvoering	11
Hoofdstuk 5 Pijlers preventie en handhaving	13
Pijler 1: Beleid en regelgeving	13
Pijler 2: Educatie en draagvlak	15
Pijler 3: Toezicht en handhaving	16
Pijler 4: Vroegsignalering	18
Hoofdstuk 6 Resultaten	19
Hoofdstuk 7 Financiën	20
Hoofdstuk 8 Evaluatie	21

Samenvatting

De gemeenteraad is op grond van de Drank- en Horecawet (hierna: DHW) verplicht periodiek een Preventie- en Handhavingsplan alcohol (hierna: het plan) vast te stellen om volksgezondheid (preventie) en openbare orde en veiligheid (handhaving) met elkaar te verbinden voor een effectieve aanpak van alcoholgebruik door jongeren en/of de overlast als gevolg van alcoholgebruik.

Om het alcoholgebruik onder minderjarigen te verminderen en overlast door alcoholgebruik terug te dringen zet de gemeente net zoals in het vorige plan maatregelen in vanuit 4 pijlers, te weten:

1. beleid en regelgeving
2. educatie en draagvlak
3. toezicht en handhaving
4. vroegsignalering

In dit plan wordt deels verwezen naar het gezondheidsbeleid in de 'Regionale nota publieke gezondheid Midden-Brabant 2020-2023' (hierna: gezondheidsbeleid), die gelijktijdig aan de gemeenteraad ter vaststelling wordt voorgelegd.

Als uitgangspunt voor het gezondheidsbeleid is het begrip '[Positieve Gezondheid](#)' van Machteld Huber genomen. Gezondheid is hierin veel meer dan de afwezigheid van ziekte; het is de balans tussen verschillende levensgebieden waarbij veerkracht een belangrijke rol speelt. De doelen in de Gezondheidsnota zijn ondergebracht in ambities en bij iedere ambitie wordt de verbinding met 'Positieve Gezondheid' gelegd.

In het gezondheidsbeleid is een brede ambitie geformuleerd over het bereiken van een gezonde leefstijl onder al onze inwoners namelijk: 'De keuze voor een gezonde leefstijl is de makkelijkste keuze: wie of waar je ook bent'. Concreet voor jongeren is bij deze ambitie de volgende pijler in het gezondheidsbeleid opgenomen: 'Minder jongeren onder de 18 drinken alcohol.'

Dit willen we bereiken door onder meer:

- het beperken van de beschikbaarheid van alcohol (voorlichting, regelgeving, handhaving);
- in te zetten op een gezonde en alcoholvrije sport- en schoolomgeving;
- de sociale norm bij ouders/verzorgers versterken dat alcoholgebruik onder de 18 jaar echt niet meer kan;
- de opvoedvaardigheden van ouders/verzorgers versterken.

De gemeente werkt wat betreft het alcoholbeleid samen met diverse partners: GGD Hart voor Brabant, politie, BOA's, Bijeen, Bureau Halt, de lokale werkgroep alcohol en drugs. De gemeenten in de regio Midden-Brabant beschrijven gezamenlijk de ambities, de keuzes en de prioriteiten voor de periode 2020-2023. Voor de komende vier jaar wordt wat betreft alcoholpreventie voortgeborduurd op ambities en doelstellingen, die in het vorige plan zijn vastgelegd.

Er is een lokale werkgroep alcohol en drugs actief in Heusden, die lokale preventieve activiteiten organiseert. Door een verschuiving van alcoholgebruik door jongeren in het uitgaansleven naar de

privésfeer is wat betreft preventie vooral de communicatie naar ouders/opvoeders over de bewustwording van het schadelijk effect van alcohol op de gezondheid van hun kinderen van belang.

De gemeente blijft zich wat betreft handhaving daarnaast de komende periode richten op het doen van controles om te bereiken dat geen alcohol wordt verkocht aan minderjarigen. De prioriteiten voor de inzet van toezicht wordt gelegd daar waar de kans op slechte naleving groot is en de consequenties van slechte naleving het meest negatief.

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Sinds 1 januari 2014 moet de gemeenteraad op grond van artikel 43a van de Drank- en Horecawet (DHW) periodiek een preventie- en handavingsplan alcohol (het plan) vaststellen.

1.2 Relatie met gezondheidsbeleid

De DHW vereist dat de vaststelling van het plan elke vier jaar gelijktijdig met de vaststelling van het gemeentelijke gezondheidsbeleid plaatsvindt. De reden hiervoor is dat een samenhangend pakket van maatregelen op het gebied van preventie en handhaving leidt tot een effectieve aanpak van (bovenmatig) alcoholgebruik door jongeren en/of overlast als gevolg van alcoholgebruik.

Dit plan benoemt – evenals het vorige plan – de ambitie, de doelstellingen, de prioriteiten, de preventie- en handavingsacties en de beoogde resultaten. Het plan moet worden gelezen in samenhang met het gezondheidsbeleid: ‘de Regionale nota publieke gezondheid Midden-Brabant’ en de lokale invulling daarvan. In dit plan verwijzen wij naar het gezondheidsbeleid voor zover cijfers en ambities met betrekking tot alcoholpreventie en de doelstellingen op dit gebied zijn geformuleerd. In het gezondheidsbeleid wordt anderzijds de verbinding gelegd met dit preventie- en handavingsplan alcohol. Het gezondheidsbeleid is gelijktijdig met dit plan ter vaststelling aan de raad aangeboden.

Hoewel naast alcohol ook het gebruik van drugs onderwerp is van gesprek maakt drugs geen onderdeel uit van dit plan. Dit plan richt zich specifiek op alcohol.

In het gezondheidsbeleid wordt wel de verbreding richting drugs onder de aandacht gebracht.

1.3 Totstandkoming

De negen gemeenten in Midden-Brabant¹ hebben elk het preventie- en handavingsplan alcohol lokaal voorbereid. In dit plan zijn in tegenstelling tot in het gezondheidsbeleid vooral de lokale doelen en activiteiten opgenomen. Door de verwijzing naar het gezondheidsbeleid wordt bereikt dat hierbij toch de regionale ambities en uitgangspunten als basis zijn genomen.

Preventie

In de ‘Regionale nota gezondheid Midden-Brabant’ beschrijven de negen gemeenten in Midden-Brabant de ambities, de keuzes en de prioriteiten voor de periode 2020-2023 samen om zo meer gezondheidswinst te behalen, hun slagkracht te vergroten en een sterkere verbinding te leggen met hun andere beleid. De lokale invulling van de preventie-activiteiten vult iedere gemeente op eigen wijze in, omdat op deze wijze maatwerk mogelijk is. Wat betreft alcoholpreventie gebeurt dat in Heusden via de lokale werkgroep alcohol en drugs².

¹ Gemeenten Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Oisterwijk, Tilburg en Waalwijk

² Voor een toelichting op de lokale werkgroep alcohol en drugs (zie hoofdstuk 3)

Toezicht en handhaving

Voor de uitvoering van het toezicht op naleving van de DHW neemt de gemeente Heusden handhavingscapaciteit af bij de BOA-pool³ van Meierijgemeenten⁴ over voldoende capaciteit voor toezicht en handhaving. De samenwerking met de BOA-pool heeft als voordeel dat er voldoende BOA capaciteit is en we jonge toezichthouders kunnen inzetten die niet bekend zijn in onze gemeente. Deze inzet is geschikt voor het controleren op alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar. Er zijn afspraken gemaakt met de pool over het aantal inzeturen. Ook hier leveren we maatwerk, doordat we als gemeente zelf kunnen bepalen waar de prioriteiten liggen en dus waar en wanneer de BOA's worden ingezet.

³ Gemeenten Boxtel, Haaren, Heusden, Sint Michielsgestel en Vught

⁴ Voor een toelichting op de BOA-pool zie hoofdstuk 5, pijler 3 (Toezicht en handhaving)

Hoofdstuk 2 Alcoholgebruik onder jongeren

2.1 Cijfers alcoholgebruik

Een van de ambities in het gezondheidsbeleid heeft betrekking op een gezonde leefstijl⁵. Alcoholgebruik maakt daarvan onderdeel uit. Alcohol is ongezond en vooral voor jongeren, omdat hun hersenen nog in ontwikkeling zijn. Een belangrijk middel om inzicht te verkrijgen in het alcoholgebruik is het raadplegen van de Gezondheidsmonitoren van de GGD (zie www.brabantscan.nl). Uit de cijfers van de jeugdmonitor en de jongerenmonitor blijkt dat de aanpak van de afgelopen jaren erin heeft geresulteerd dat het alcoholgebruik van jongeren van 12 t/m 17 de afgelopen jaren bijna is gehalveerd. Helaas drinkt nog steeds 25% van de jongeren in Midden-Brabant onder de 18 jaar te veel en te vaak alcohol. In Heusden ligt het percentage van jongeren dat alcohol drinkt al jaren wat hoger dan het gemiddelde in de regio. Maar we zien de afgelopen jaren wel een afname. In 2007 gaf 45% van de jongeren aan alcohol te drinken. Dit is sindsdien afgenomen naar 30% in 2016. Deze trend willen we graag doorzetten. Uit de informatie blijkt ook dat steeds meer ouders het alcoholgebruik van hun minderjarige kind verbieden, maar dat het percentage van ouders dat dit doet nog steeds maar 4,1% is. Een uitgebreider overzicht van de cijfers rondom het alcoholgebruik onder jongeren en de bijbehorende grafieken is terug te vinden in een bijlage bij het gezondheidsbeleid.

2.2 Terugblik

In de afgelopen beleidsperiode is een regionale werkgroep opgericht waarin de gemeenten intensief samenwerkten aan het verminderen van alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar. De regionale samenwerking richtte zich op zowel regelgeving, handhaving als educatie. We hebben ons vooral gericht op de omgeving van de jongeren: hun ouders, school en sportvereniging en het uitgaanscircuit. Verder is er een samenwerking met het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis opgezet om een goede registratie en hulpverlening na alcoholintoxicatie op te zetten. Hoe jonger kinderen en jongvolwassenen beginnen met alcohol drinken hoe groter het risico is op blijvende hersenschade of probleemgebruik en alcoholafhankelijkheid op latere leeftijd (Kuunders e.a., 2010)⁶.

2.3 Komende vier jaar

Daarom gaan we door met de huidige aanpak en sluiten aan bij de ambities van het Nationaal Preventieakkoord. Dit betekent: beperken van de beschikbaarheid van alcohol, realisatie van Gezonde Sportkantines, de Gezonde School aanpak, versterken van opvoedvaardigheden van ouders en het verstevigen van de sociale norm dat het normaal is om je minderjarige kind geen alcohol te geven.

Door regionaal samen te werken ontstaat er eenduidigheid in preventie, beleid en handhaving, krijgen alle leerlingen dezelfde boodschap en zijn er regionale afspraken te maken met ziekenhuizen en samenwerkingspartners.

⁵ Pagina 2 van de 'Regionale nota gezondheid Midden-Brabant 2020-2023'

⁶ Kuunders MMAP, Laar MW van. Wat zijn de mogelijke gezondheidsgevolgen van alcoholgebruik? In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM, <<http://www.nationaalkompas.nl>> Nationaal Kompas Volksgezondheid\Gezondheidsdeterminanten\Leefstijl\Alcoholgebruik, 24 maart 2010

Hoofdstuk 3 Ambities en doelstellingen

3.1 Ambitie en visie

In het gezondheidsbeleid ligt de focus op vier ambities, die terug te voeren zijn op 'wat gezondheid is'. Een van de ambities betreft een Gezonde leefstijl. Het alcoholgebruik is daar een onderdeel van. In het verlengde van de doelstelling van de DHW richt onze ambitie in dit plan zich daarom op twee aspecten:

- **Gezonde leefstijl:** de negatieve gevolgen van alcoholgebruik op de gezondheid vermijden en beperken. Dit richt zich voornamelijk op de schadelijke effecten bij jongeren;
- **Openbare orde:** het voorkomen en beperken van schade en overlast als gevolg van alcoholverstrekking en -gebruik.

VISIE

We geloven in de kracht van preventie; door (gezondheids)problemen te voorkomen beperken we zwaardere problematiek. Hierbij is er de overtuiging dat we door intensievere samenwerking onze slagkracht kunnen verhogen. Zo kunnen we meer gezondheidswinst behalen en sterker verbindingen leggen met andere beleidsterreinen. Hierbij is 'Positieve Gezondheid' het uitgangspunt.

AMBITIE

Gezonde Leefstijl: de keuze voor een gezonde leefstijl is de makkelijkste keuze: wie of waar je ook bent.

Een gezonde leefstijl draagt bij aan een goede gezondheid. In navolging van het Nationaal Preventieakkoord zetten we in op een hoge ambitie. We zetten samen met de andere gemeenten in Midden-Brabant in op een aantal pijlers om zowel het alcoholgebruik, het roken en het drugsgebruik te verminderen. Voor een verdere toelichting over deze ambities verwijzen wij naar het gezondheidsbeleid.

3.2 Doelstellingen

Vanuit de doelstelling van de DHW behandelt dit plan alleen het alcoholgebruik.

Algemene doelstellingen

Vanuit de doelstellingen uit de DHW onderscheiden we twee **algemene** doelstellingen:

- minder jongeren onder de 18 jaar drinken alcohol;
- het voorkomen en beperken van schade en overlast door jongeren als gevolg van alcoholgebruik.

Concrete doelen

In het preventie- en handhavingsplan alcohol 2017-2019 richtten wij ons op een aantal concrete doelen. In dit 'Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2020-2023' stellen wij deze doelen beperkt bij.⁷ Deze doelen vinden deels ook hun grondslag in het gezondheidsbeleid.

Doel 1

het beperken van de beschikbaarheid van alcohol (voorlichting, regelgeving, handhaving)

Toelichting

Het Nationaal Preventieakkoord en de evaluatie van de Drank- en Horecawet hebben in de toekomst een aantal wijzigingen van de wetgeving tot gevolg, die van invloed kunnen zijn op de beschikbaarheid van alcohol. Een grote rol lijkt daarin weggelegd voor de Nieuwe Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) wat betreft het toezicht op de naleving van het (toekomstige) verbod van prijsacties. Een rol van de gemeente kan zijn het toezien op naleving van het verbod van wederverstrekking van alcohol (een meerderjarige die alcohol koopt voor een minderjarige).

Doel 2

inzetten op gezonde en alcoholvrije sport- en schoolomgeving.

Toelichting

Uit de cijfers⁸ is te zien dat er een omslag plaatsvindt in het alcoholgebruik onder jongeren. De cijfers geven tevens aan dat we nog een weg te gaan hebben. Het beperken van het alcoholgebruik onder jongeren vraagt om extra inspanningen. Het alcoholgebruik is weliswaar gedaald, maar nog steeds hoog. Samenwerking met en door diverse partijen zoals het basis- en voortgezet onderwijs, ouders, lokale horeca, verenigingsleven, gemeentelijke clusters en wijkteams etc. zijn daarvoor reële opties. Er is op dit gebied al een lokale werkgroep alcohol actief in Heusden, die lokale preventieve activiteiten organiseert met betrekking tot alcohol. Voor de komende vier jaar wordt voortgeborduurd op ambities en doelstellingen, die in het vorige plan zijn vastgelegd.

Doel 3

De sociale norm bij ouders/verzorgers versterken dat alcoholgebruik onder de 18 jaar echt niet meer kan.

Ouders/opvoeders hebben de mogelijkheid in de privésfeer op te treden. Zij onderschatten vaak nog hoeveel hun kinderen drinken en wat de negatieve invloed is van alcoholgebruik op jonge hersenen. De verschuiving naar drinken in de huiselijke omgeving, betekent dat het belang van de communicatie naar ouders/opvoeders over de bewustwording van het schadelijk effect van alcohol op de gezondheid van hun kinderen nog belangrijker wordt. We zetten hier dus vooral in op preventie in de vorm van bewustwording.

⁷ Daarnaast is de formulering van de doelen op een aantal punten aangepast. Niet omdat we een inhoudelijke wijziging beogen, maar om de leesbaarheid te vergroten.

⁸ www.brabantscan.nl

Doel 4

de opvoedvaardigheden van ouders/verzorgers versterken.

Toelichting

Dit ligt in het verlengde van doel 3. De gemeente krijgt soms klachten over indrinkplekken en 'keten' waar drank wordt verstrekt. De gemeente heeft geen concrete locaties in beeld. De DHW stelt grenzen aan de bevoegdheden van de overheid (gemeenten) om juridisch op te treden. Dit betekent onder andere dat de gemeente alleen kan optreden tegen alcoholverstreking of alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar, wanneer alcohol buiten de privésfeer én/of tegen betaling wordt verstrekt. Of daarvan sprake is, is bij het indrinken (thuis) of bij het drinken in keten vaak heel lastig aan te tonen, bijvoorbeeld omdat betrokkenen verklaren dat ze een vriendengroep zijn die gewoon samen wat drinken en zij zich niet in een openbare gelegenheid bevinden. Hier ligt dus een duidelijke taak voor de ouders.

Doel 5

Voorkomen dat alcohol wordt verkocht of verstrekt aan jongeren onder de 18 jaar

Toelichting

In het vorige plan stelden we ons tot doel met de horecaondernemers en de sportverenigingen⁹ alcoholconvenanten te sluiten, waarin we de met hen gemaakte afspraken vastleggen. Zulke afspraken zijn een nadere invulling van de belangrijkste verplichtingen uit de wet. Te denken valt aan afspraken over hoe zij de toegangscontrole of identiteitscontrole organiseren en de wijze van toezicht. Ook nu vinden we het nog steeds van belang dat de alcoholverstrekkers zelf hun maatregelen nemen om alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar te voorkomen vanuit de gedachte van een gezamenlijke verantwoordelijkheid. En ook, omdat zij zelf weten wat goed werkt binnen hun bedrijf of organisatie.

In de komende periode richten we ons echter nadrukkelijker op het doen van controles bij alcoholverstrekkers om te bereiken dat geen alcohol wordt verkocht aan minderjarigen. Vanuit het doel van vermindering van beschikbaarheid van alcohol voor jongeren, voortvloeiend uit het Nationaal Preventieakkoord en het gezondheidsbeleid.

Voor een verdere toelichting verwijzen wij naar pijler 3 in hoofdstuk 5.

⁹ paracommerciële organisaties

Hoofdstuk 4 Rolverdeling en uitvoering

Vanuit de integrale benadering werken we als gemeente samen met partners, die vanuit hun eigen verantwoordelijkheid als organisatie ook de opdracht hebben tot het leveren van preventie of handhaving op het gebied van de DHW.

Ter verduidelijking van ieders rol daarbij staat in dit plan de onderlinge taakverdeling beschreven. Een groot deel van de partijen maakt deel uit van de lokale werkgroep alcohol.

Gemeente

Regierol

- de gemeente stelt een keer per vier jaar een preventie- en handavingsplan alcohol op;
- de gemeente maakt jaarlijks afspraken met de GGD Hart voor Brabant (hierna: de GGD) over alcoholpreventie- activiteiten;
- in vergunningen voor (grote) evenementen staan voorschriften om te voorkomen dat alcohol wordt verstrekt aan jongeren < 18 jaar;
- in contacten met alcoholverstrekkers wijst de gemeente hen op de verantwoordelijkheid tot het nemen van alcoholmatigingsmaatregelen.

Uitvoerende rol

- de gemeente draagt zorg voor de uitvoering van het toezicht en de handhaving op basis van het preventie- en handavingsplan alcohol;
- de gemeente heeft op het gebied van preventie een faciliterende rol. De uitvoerende rol is voor het grootste deel weggelegd bij de lokale werkgroep alcohol, Bijeen, Farent, Contour de Twern en de GGD. Bij sommige preventieactiviteiten heeft de gemeente ook een rol in de uitvoering bijvoorbeeld met betrekking tot de communicatie over de activiteiten.

GGD (Hart voor Brabant)

Coördinerende, informerende en adviserende rol

- de GGD voert vanuit haar basistaken de volgende taken uit: het bijhouden van landelijke ontwikkelingen, coördinatie van uitvoering, agendasetting naar gemeenten en politiek en algemeen publiek, aansluiten op wensen en behoeften van doelgroepen en stimuleren van samenwerking met (regionale) partners;
- de GGD levert gegevens over het alcoholgebruik van jongeren;
- de GGD heeft een adviserende rol over de te kiezen speerpunten.

Politie

- de politie levert haar bijdrage in het terugdringen van alcohol- en drugsmisbruik in openbare gelegenheden en in het publieke domein. Daarbij ligt de nadruk op het voorkomen van onveiligheid, geweld, vernielingen en het voorkomen van verkeersongevallen;

- de politie vervult een rol in signalering en advisering ten behoeve van het alcoholmatigingsbeleid;
- in voorkomende gevallen, waarbij (strafbare) feiten onder invloed van alcohol zijn gepleegd, treedt de politie in het kader van haar handhavingstaken repressief op en waar mogelijk verwijst zij minderjarigen door naar Bureau Halt.

Boa-pool

- om effectief te controleren op naleving van de regels met betrekking tot alcoholverstrekking heeft Heusden zich aangesloten bij het samenwerkingsverband BOA pool Meerij, die in 2015 door de Meerijgemeenten is opgericht onder regie van de afdeling Stadtoezicht van gemeente 's-Hertogenbosch;
- de toezichhouders van de pool controleren met name op naleving van de leeftijdsgrens wat betreft alcoholgebruik;
- de BOA pool heeft, net als de politie, de bevoegdheid minderjarigen naar Bureau Halt te verwijzen.

Bijeen

Bijeen is een brede netwerkorganisatie waar een groot aantal instellingen op het gebied van welzijn, ondersteuning en zorg onderdeel van uitmaken. Binnen Bijeen is een sociaal team ondergebracht met de toegang tot maatwerkvoorzieningen. Binnen Bijeen zijn de meeste maatschappelijke organisaties die in Heusden actief zijn verenigd, zoals Contour de Twern, Farent, MEE en de GGD (ook wel bekend onder de naam O3). Dit zijn met name de partners die actief zijn op het gebied van uitvoering. Ook het sociaal team van Bijeen heeft een rol bij alcoholpreventie, maar die ligt op het gebied van signaleren.

Bureau Halt

- de politie en de BOA's kunnen minderjarigen, die een overtreding begaan met betrekking tot alcohol naar Bureau Halt verwijzen;
- districtsmedewerkers van Halt continueren de huidige werkafspraken binnen het reguliere aanbod van Halt en nemen voorlichting over werkwijze en proces mee in hun standaardinstructie naar de politie en de BOA's.

Lokale werkgroep alcohol en drugs

- in de gemeente Heusden is een werkgroep alcohol en drugs actief. In deze werkgroep vervult de GGD namens de gemeente een prominente rol. In de werkgroep participeren diverse ketenpartners zoals Bijeen, Novadic Kentron, Bureau Halt, politie, Contour De Twern en gemeente. De lokale werkgroep bepaalt aan de hand van de vastgestelde uitgangspunten welke preventieactiviteiten er in een jaar worden opgepakt;
- door een vertegenwoordiging van ketenpartners uit deze werkgroep vanuit zowel preventie als handhaving wordt in praktijk een koppeling tussen beide gelegd, wat de effectiviteit vergroot.

Hoofdstuk 5 Pijlers/acties preventie en handhaving

Vanwege het belang van een integrale aanpak baseren wij ons alcoholbeleid op de volgende vier pijlers:

Pijler 1: Beleid en regelgeving

Pijler 2: Educatie en draagvlak

Pijler 3: Toezicht en Handhaving

Pijler 4: Vroegsignalering

Deze pijlers of instrumenten zetten we in op de diverse omgevingsfactoren van jongeren. Alcoholgebruik en drinkgedrag is geen persoonlijke en bewuste keuze. Drinkgedrag wordt voor een groot deel ook bepaald door de omgeving van de jongeren, zoals de ouders, het onderwijs, het sociale netwerk, maar ook door omstandigheden zoals de geldende maatschappelijke norm, de prijs van alcohol, de beschikbaarheid van alcohol, verkoopregels e.d.

Wij zullen ons als gemeente in dit plan beperken tot die factoren, waarop wij (indirect) invloed kunnen uitoefenen.

Pijler 1: Beleid en regelgeving

In diverse beleidsterreinen zijn regels of doelstellingen geformuleerd om het alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar tegen te gaan.

Gezondheidsbeleid

In de 'Regionale nota publieke gezondheid Midden-Brabant 2020-2023, is een brede ambitie geformuleerd over het bereiken van een gezonde leefstijl onder al onze inwoners namelijk: 'De keuze voor een gezonde leefstijl is de makkelijkste keuze: wie of waar je ook bent. Concreet voor jongeren is bij deze ambitie de volgende pijler in het gezondheidsbeleid opgenomen: 'Minder jongeren onder de 18 drinken alcohol.'

Regels paracommercie

Er is een regeling over paracommercie opgenomen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). De regeling heeft in eerste instantie tot doel oneerlijke concurrentie tegen te gaan. Vanuit het oogpunt van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van sportkantines bij het terugdringen van alcoholgebruik onder jongeren heeft de schenktijdenregeling mede alcoholmatiging tot doel. Het belangrijkste gevolg van deze keuze is dat de regeling naast eindtijden ook starttijden voor het schenken van alcohol bevat. Bij de controle op de naleving van alcoholregels controleren we ook of de verenigingen zich aan de schenktijden houden.

Evenementenbeleid

Het gemeentelijk evenementenbeleid bevat een alcoholparagraaf. Daarin is opgenomen dat in vergunningen voor evenementen, die vooral gericht zijn op jongeren, voorschriften worden opgenomen

om te voorkomen dat alcohol wordt verstrekt aan jongeren onder de 18 jaar. Ook wordt de organisator van zo'n evenement verplicht om maatregelen te treffen, bijvoorbeeld in de vorm van een toegangscontrole of het werken met polsbandjes.

- het belangrijkste voorschrift is het verbod op het schenken van alcohol aan personen onder de 18 jaar. Van de organisatoren wordt geëist dat zij streng toezien op dit voorschrift;
- bij tentfeesten of muziekfestivals verplichten we tevens via de evenementenvergunning de inzet van beveiliging bij de ingang. Dit om zo een goede toegangs- en leeftijdscontrole te kunnen uitvoeren. De ervaring is dat veel organisatoren van evenementen, waarbij sprake is van alcoholverstrekking, er voor kiezen om geen minderjarigen toe te laten op hun evenement. Zo wordt voorkomen dat alcohol eventueel verkocht of doorgegeven wordt aan minderjarigen;
- een ander voorschrift luidt dat het verstrekken van alcohol per stuk via muntverkoop of tegen contante betaling moet plaatsvinden. Hiermee wordt voorkomen dat bij evenementen all-in entreprijzen worden gehanteerd en bezoekers onbeperkt kunnen drinken. Dit ontmoedigt het overmatig nuttigen van alcohol;
- naast het opleggen van voorschriften wijzen we de organisatoren op hun eigen maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- we dringen bij de organisatoren aan op communicatie bijv. over de landelijke NIX-18 campagne.

(Toekomstige) wijziging Drank- en Horecawet

De gemeente heeft tot nu toe geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid aanvullende regels op grond van de DHW vast te stellen, bijvoorbeeld over prijsacties. Gelet op de ontwikkelingen in landelijke regelgeving, is het verstandig om deze af te wachten, omdat het er naar uitziet dat voor een deel een grote rol komt te liggen bij het Rijk en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (hierna: NVWA). Het Nationaal Preventieakkoord en de evaluatie van de Drank- en Horecawet hebben een aantal wijzigingen van de wet tot gevolg. De belangrijkste voorgestelde wijzigingen¹⁰ zijn:

- De verkoop van alcohol op afstand wordt geregeld. Het streven is door betere regulering de naleving van de leeftijdsgrens te verhogen. Dit geldt zowel voor het moment van aankoop via internet als voor het moment van aflevering. Het toezicht op de verkoop op afstand gaat naar de NVWA.
- Het stunten met prijzen wordt verder aan banden gelegd. Prijsacties met meer dan 25% korting zijn niet langer toegestaan. Het toezicht op de prijsacties wordt ook gecentraliseerd bij de NVWA.
- Wederverstrekking van alcohol (een meerderjarige die alcohol koopt voor een minderjarige) wordt strafbaar. Dit is al jaren een wens van gemeenten.

¹⁰ Deze wijzigingen zijn nog niet van kracht

Pijler 2: Educatie en draagvlak

Publieke gezondheid is een van de onderdelen binnen de sociale basisstructuur. Samenwerken met alle partners (scholen, sportverenigingen, jongerenwerkers, ouderenadviseurs, etc.) is van groot belang. Ook is een hechte samenwerking met de sociale (wijk)teams en de zorgteams op de scholen essentieel. Op basis van hun signalen uit de praktijk, ondersteund door het monitoren van de gezondheid, kunnen we snel nieuwe gezondheidsbedreigingen signaleren en een (school- of wijk-) preventieplan opstellen, dat collectieve preventie verbindt met individuele signalering en ondersteuning. Deze samenwerking vindt vooral lokaal plaats; dicht bij de burgers in de wijk, kern of buurt of op de scholen.

Bij de preventie van alcoholgebruik werken gemeenten, GGD, Novadic Kentron, Halt, het voortgezet onderwijs, sportverenigingen, ziekenhuizen en het jongerenwerk samen door:

- betere nazorg na alcoholintoxicatie door inzet van sociale teams. Er is ook een samenwerking met het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis opgezet;
- bewustwording bij jongeren zelf door campagnes. De campagnes lopen via school, sportverenigingen, evenementen en verschillende digitale kanalen;
- het stimuleren van scholen om via de Gezonde School het thema alcohol op te pakken;
- het vergroten van de bewustwording bij sportverenigingen: bijv. alcoholvrije sportkantine tijdens jeugdwedstrijden;
- de inzet van interventies ter versterking van de opvoedvaardigheden en het vergroten van de bewustwording van ouders. Bijvoorbeeld 'Uit met ouders' en 'Puberbrein'.

Naast de genoemde interventies kunnen via de lokale werkgroep alcohol en drugs aanvullende acties worden opgepakt, gericht op lokale situaties of gebeurtenissen.

Naar aanleiding van een onderzoek van Nuchter, Kenniscentrum Leeftijdsgrenzen, is in opdracht van de gemeenten in de regio Midden-Brabant een nalevingsonderzoek alcohol uitgevoerd bij diverse verkoopkanalen. Daaruit bleek dat het nalevingsgedrag zeer slecht was: bij de gecontroleerde¹¹ sportkantines was de correcte naleving 0% en bij horecabedrijven slechts 22%.

Naar aanleiding van deze uitkomsten is de gemeente gestart met gesprekken met de besturen van sportverenigingen, in eerste instantie met de voetbalverenigingen. De gesprekken worden gevoerd met de burgemeester en met de portefeuillehouder Zorg & Jeugd met ondersteuning vanuit de ambtelijke organisatie. Doel van de gesprekken is onder meer om bewustwording en draagvlak voor een gezonde leefstijl te creëren.

Naast alcoholpreventie is overigens ook drugsgebruik onderwerp van gesprek, omdat er signalen zijn dat het laatste ook als zorgelijk wordt ervaren.

¹¹ Niet alle sportverenigingen zijn meegenomen in dit onderzoek.

Pijler 3: Toezicht en handhaving

Vanuit de DHW is het toezicht gericht op:

- basiscontrole: controle op de inrichtingen (zoals horeca, supermarkten, slijterijen en paracommerciële inrichtingen) op aanwezigheid van leidinggevende, actualiteit van de vergunning en de inrichtingseisen;
- leeftijdcontrole: controle in verband met de alcoholleeftijd.

Nalevingsonderzoek alcohol

In dit plan ligt het accent op alcoholmatiging bij jongeren. Om die reden ligt de nadruk van het toezicht en de handhaving op naleving van de leeftijdsgrens van alcoholverstrekking.

In 2018 heeft Nuchter, Kenniscentrum Leeftijdsgrenzen, in opdracht van de gemeenten in de regio Midden-Brabant een nalevingsonderzoek alcohol uitgevoerd bij diverse verkoopkanalen. In dit nalevingsonderzoek stond de leeftijdsgrens van 18 jaar centraal voor alcoholhoudende dranken.

Verkopers mogen géén alcohol verkopen aan jongeren jonger dan 18 jaar (art. 20 lid 1 DHW).

In het onderzoek is gemeten of het artikel is verkocht (naleving), of de verkoper de leeftijd van de jongere heeft vastgesteld (interventie). Hierbij is geregistreerd of de verkoper heeft gevraagd naar leeftijd, gevraagd heeft naar een legitimatiebewijs en in welke mate daarbij gebruik is gemaakt van een rekenhulpmiddel en of zij vervolgens overgaan tot correcte naleving van de DHW.

Het naleefgedrag is slecht, zoals hiervoor al aangegeven. Naast het creëren van draagvlak blijven we ook inzetten op controles om de naleving te verbeteren.

Prioriteiten toezicht

De gemeente kan vanuit financieel oogpunt en de beschikbare capaciteit niet elke inrichting regelmatig controleren en moet keuzes maken en prioriteiten stellen. Bij het prioriteren is gekeken naar de kans op het verstrekken van alcohol aan jongeren onder de toegestane leeftijd (18 jaar). Bij iedere locatie (bedrijf of sportkantine) waar alcohol wordt verstrekt, is de kans aanwezig dat jongeren onder de toegestane leeftijd aan alcohol kunnen komen, maar dat risico is niet op iedere locatie even groot. Gelet op een zo effectief mogelijk toezicht is het uitgangspunt nog steeds dat de prioriteiten voor de inzet van toezicht wordt gelegd daar waar de kans op slechte naleving groot is en de consequenties van slechte naleving het meest negatief.

Op basis van de wijze waarop bepaalde alcoholverstrekkende groepen en branches zich profileren (en daarmee veel jeugd aantrekken) en aantallen klachten (meldingen politie), is een inschatting gemaakt van het naleefgedrag.

Controles: inzet BOA's¹²

In eerste instantie gaan de BOA's de bedrijven en sportclubs controleren, waar veel jongeren onder de 18 jaar komen. Op basis van de hiervoor weergegeven prioritering is er voldoende ruimte om na een eerste controle een hercontrole in te plannen, waar dat nodig is.

- Controles bij alcoholverstrekkers
De gemeente gaat controleren op het schenken en/of verkopen van alcohol op personen onder de 18 jaar. Dit betreft zowel de natte horeca, sportclubs, supermarkten als slijterijen;
- Controles bij evenementen
Evenementen trekken veel jongeren aan. Er is dus een grote kans dat er geschonken wordt aan minderjarigen. De gemeente controleert tijdens tenminste 3 evenementen per jaar of de voorschriften worden nageleefd. Als dit niet het geval is, kan aan zowel de organisatie als de bezoekers, die in overtreding zijn, een (bestuurlijke) boete worden opgelegd. Minderjarigen die alcohol in bezit hebben, worden naar bureau Halt verwezen;
- Incidentele controles
De gemeente voert controles uit op basis van signalen, klachten/meldingen of handhavingsverzoeken. Deze kunnen betrekking hebben op de basiscontrole (inrichting) en op de leeftijdsgrenzencontrole;
- Hercontroles
Als bij een eerste controle een overtreding is geconstateerd, vindt daarna een hercontrole plaats;
- Controle op jongeren in openbare ruimte
Leeftijdgrensinspecties bij jongeren in de openbare ruimte op het aanwezig hebben van alcoholhoudende drank. Bijvoorbeeld in parken of op hangplekken.

Bij controles op drankverstrekking aan jongeren onder de 18 jaar in de natte horeca en bij sportkantines wordt gebruik gemaakt van jong ogende en niet geüniformeerde BOA's/ toezichthouders DHW (zie voetnoot 8). Zowel de alcoholverstrekker als de jongere zelf kunnen vervolgens worden gewaarschuwd of beboet.

Handhavingsstrategie

Overtredingen worden conform onze sanctiestrategie afgedaan.

¹² Toezichthouders DHW. Bij het toezicht worden BOA's ingezet, die de kwalificatie 'toezichthouder DHW' hebben en een daarop gerichte opleiding hebben gevolgd. Deze toezichthouders DHW mogen in de alcoholverstrekkende inrichtingen verbaliseren. De overige BOA's mogen in de openbare ruimte verbaliseren en hebben in de inrichtingen een signalerende functie.

Pijler 4: Vroegsignalering

Novadic Kentron heeft een protocol ontwikkeld voor vroegsignalering. Het protocol beschrijft de werkwijze voor signalering en kortdurende interventies voor jongeren van 12 tot 24 jaar met een verhoogd risico op het ontwikkelen van alcoholproblemen. Het is geen formeel kader, maar het heeft vooral een informatieve functie, zodat de professionals in het veld elkaar kunnen vinden. Het protocol van Novadic Kentron biedt extra handvatten voor signalering en doorverwijzing.

6. Resultaten

Preventie

Vanuit de geformuleerde doelstellingen in het gezondheidsbeleid richten we ons op de volgende resultaten, die we na de looptijd van het plan bereikt willen hebben.

- het beperken van de beschikbaarheid van alcohol (voorlichting, regelgeving, handhaving);
- in te zetten op gezonde en alcoholvrije sport- en schoolomgeving;
- de sociale norm bij ouders/verzorgers versterken dat alcoholgebruik onder de 18 jaar echt niet meer kan;
- de opvoedvaardigheden van ouders/verzorgers versterken.

Toezicht en handhaving

Het gewenste resultaat is dat het naleefgedrag van zowel alcoholverstrekkers als minderjarigen wordt verhoogd. Hiertoe worden de volgende controles op de naleving van de regels van de DHW gepland:

- er wordt minimaal 1x per 4 jaar een basiscontrole uitgevoerd bij alle alcoholverstrekkers;
- er wordt 1x per 2 jaar een basiscontrole bij geselecteerde paracommerciële instellingen;
- er wordt 3x per jaar een leeftijdsgrenzeninspectie uitgevoerd bij nader te selecteren inrichtingen;
- er wordt minimaal 1x per jaar bij de horeca in de avond-/nachten gecontroleerd op de aanwezigheid van een leidinggevende, én of barpersoneel aan jongeren onder de 18 of aan reeds dronken personen schenkt;
- er worden per jaar minimaal 3 evenementen gecontroleerd.

In de jaren daarop wordt de controlefrequentie van deze leeftijdsgrenzeninspecties naar beneden toe bijgesteld, indien bij de leeftijdsgrenzeninspecties bij 60% of meer van de gecontroleerde branche niet overtreedt. Naast genoemde controles reageert de gemeente op klachten, meldingen en verzoeken om handhaving.

Kortom:

Door een combinatie van preventie en handhaving willen we bereiken dat niet drinken onder de 18 de norm wordt.

7. Financiën

Preventie

De GGD Hart voor Brabant wordt gefinancierd middels de inwonersbijdrage en enkele vaste bijdragen. Het grootste deel van deze bijdrage is bestemd voor het basispakket (dit is het wettelijk vastgesteld uniform takenpakket van de GGD). Binnen deze financiering is er een bedrag beschikbaar voor het aanbrengen van lokale speerpunten, de lokale accenten. Daarnaast is er een klein budget, dat ingezet kan worden voor de uitvoering van activiteiten.

Voor een verdere toelichting op dit punt verwijzen we naar het gezondheidsbeleid.

Handhaving

De gemeente Heusden heeft één toezichthouder DHW in dienst. Daarnaast is in de begroting meerjarig budget beschikbaar voor het uitbesteden van toezicht en handhaving in de openbare ruimte. Dit toezicht wordt zo veel mogelijk integraal uitgevoerd door breed opgeleide BOA's van de BOA- pool Meierij.

8. Evaluatie

Gezondheidsbeleid

Voor het halen van de doelstellingen bij de ambities zijn we afhankelijk van veel partners. Veel lokale inzet vindt plaats op de scholen en sportverenigingen. Het succes is echter afhankelijk van de inzet van alle betrokken partijen. De voortgang van het gezondheidsbeleid zal gedurende de looptijd gemonitord worden. De resultaten zullen antwoord geven op de vraag in hoeverre de maatregelen uit het uitvoeringsplan aan deze ambities en doelen hebben bijgedragen. Deze informatie dient als input voor het gedurende de looptijd bijsturen van beleid, als voor de volgende beleidsperiode.

Toezicht en handhaving

In het uitvoeringsprogramma integrale handhaving wordt jaarlijks, aan de hand van de gestelde prioriteiten en categorieën de personele capaciteit in hoofdlijnen ingezet, die nodig is om dat programma uit te voeren. Het toezicht op de DHW maakt daar onderdeel van uit. Doordat de inzet in hoofdlijnen wordt gepland, bestaat er ruimte deze op onderdelen bij te stellen, indien dat nodig is.